

Tema 38: Deveta i deseta Božja zapovijed

Ove dvije zapovijedi se odnose na unutarnja djela koja odgovaraju grijesima protiv šeste i sedme zapovijedi. Tako izričito zapovijedaju živjeti čisto i ne vezati se na materijalna dobra, mislima i željama, prema Gospodinovim riječima: «Blago onima koji su čista srca, jer će Boga gledati» i «Blago siromasima duhom, jer njihovo je Kraljevstvo Nebesko» (Mt 5, 3.8)

23.11.2012.

Prethodne teme

«Ne poželi žene bližnjega svoga, ni ne želi doma bližnjega svoga, ni zemlje njegove, ni sluge, ni sluškinje njegove, ni goveda njegova, ni magarca njegova, ni nijedne stvari koja pripada bližnjemu tvomu» (Dt 5, 21).

«Tko pogleda ženu s požudom, već je učinio preljub s njom u svome srcu» (Mt,5, 28).

1. UNUTARNJI GRIJESI

Ove dvije zapovijedi se odnose na unutarnja djela koja odgovaraju grijesima protiv šeste i sedme zapovijedi, koje ćudoredna predaja ubraja u grijehе zvane unutaršnjima. Tako izričito zapovijedaju živjeti čisto (deveta zapovijed) i ne vezati se

na materijalna dobra (deseta zapovijed) mislima i željama, prema Gospodinovim riječima: «Blago onima koji su čista srca, jer će Boga gledati» i «Blago siromasima duhom, jer njihovo je Kraljevstvo Nebesko» (Mt 5, 3.8).

Prvo pitanje na koje bi trebalo odgovoriti jest, da li ima smisla govoriti o nutarnjim grijesima; ili rečeno drugim riječima, zašto se negativnim ocjenjuje djelovanje uma i volje, koje se ne ostvaruje u vanjskom činu vrijedna prijekora?

Pitanje nije bjelodano, budući da se u popisima grijeha koje nam izlaže Novi Zavjet, javljaju prije svega vanjski čini (preljub, blud, ubojstva, idolopoklonstvo, vraćanja, parničenja, srdžbe, itd.). Ipak u tim popisima vidimo također navode kao grijeha, izvjesne nutarnje čine (zavist, zla požuda, škrtost).

Sam Isus objašnjava da iz srca čovječjeg proizlaze «zle misli, ubojstva, preljubi, bludnost, krađe, lažna svjedočanstva, psovke» (Mt 15, 19). I u posebnom području neporočnosti ističe da «tko s požudom pogleda ženu, već je – u svom srcu – s njom učinio preljub» (Mt 5, 28). Iz ovih tekstova proizlazi jedna važna opaska za ćudoređe, jer pridonosi razumijevanju, kako se izvor čovječjih djela, prema tome, dobra ili zla jedne osobe, nalazi u željama srca, u onom što osoba “želi” i izabire. Zlo ubojstva, preljuba, krađe, ne počiva poglavito u utjelovljenju djela, ili u njegovim posljedicama (koje su na popisu), nego u volji (u srcu) ubojice, preljubnika, kradljivca koji, kad se odlučuje za određeno djelo, ono je već bilo željeno: što je usmjereno u pravcu suprotnom ljubavi bližnjega, prema tome, suprotno i ljubavi Božjoj.

Volja se usmjeruje uvijek prema nekom dobru, ali ponekad je to samo prividno dobro koje nije moguće razumno svrstati dobru osobe u svojoj sveukupnosti. Lopov želi nešto što smatra dobrim, ali činjenica što ta stvar pripada drugoj osobi, ne dozvoljava da se zadržana stvar od strane lopova, pridoda njegovom dobru, kao osobi. U ovom smislu, nije nužan vanjski čin, da bi se stvorila odluka u pozitivnom ili negativnom smislu. Tko se odluči za krađu jedne stvari, premda to poslije ne može ostvariti iz nepredviđenog razloga, već je učinio zlo. Ostvario je voljno nutarnje djelo protiv kreposti pravde.

Dobrota i zloća nalaze se u volji osobe, i stoga, točno govoreći, valja koristiti te kategorije s obzirom na želje (željene, prihvaćene), ne na misli. Kada govorimo o razumu, koristimo druge kategorije, kao istinito i krivo. Kad deveta zapovijed

zabranjuje "nečiste misli" ne odnosi se to na slike, ili na misao samu po sebi, nego na aktivnost volje koja prihvaća poremećeni užitek koji izaziva određena slika (nutarnja ili vanjska).

Nutarnji grijesi mogu se dijeliti na:

–"zle misli" (kašnjeno zadovoljstvo): su slikovito predočenje grešnog čina, bez volje da se ostvari... Smrtni je grijeh, ako se radi o teškoj materiji i ako se traži ili dopušta uživati u njoj;

–Zla želja (desiderium): unutaranja i opća želja za grešnom radnjom, kod koje osoba nalazi zadovoljstvo. Ne podudara se s namjerom, ostvariti je (što uključuje uvijek učinkovitu želju), iako, u ne malom broju slučajeva, mogla bi se ostvariti, kad ne bi postojali neki motivi koji kočuju osobu (kao: posljedice radnje, poteškoća za njeno ostvarenje, itd.);

–grešan užitak: je promišljano zadovoljstvo u zlom, već ostvarenom činu osobno ili po drugoj osobi. To obnavlja grijeh u duši.

Unutarnji grijesi, u samima sebi imaju obično manju težinu od onih koji se podudaraju s vanjskim grijesima, jer izvanjski čin redovito izražava snažniju voljnost. Ipak, stvarno su mnogo opasniji ti unutarnji grijesi, nadasve za osobe koje traže odnos i prijateljstvo s :Bogom, budući da:

– se čine s više lakoće, jer je dostatan pristanak volje; i iskušenja mogu biti mnogo češća;

– daje im se manje pažnje, jer katkada zbog neznanja, a katkada zbog izvjesne suradnje sa strastima, ne žele ih priznati za grijeh, osim kao lake, jer pristanak nije bio potpun.

Nutarnji grijesi mogu izobličiti savjest, na primjer, kada se dopušta laki nutarnji grijeh uobičajeno ili s izvjesnom učestalošću, iako se želi izbjeći smrtni grijeh. Ovo izobličenje može dati prostora ispoljavanju pretjerane osjetljivosti, nedostacima ljubavi, kritičnom duhu, pomirenju s čestim napastima bez uporne borbe protiv njih, itd. U nekim slučajevima može voditi do toga, da se ne želi prepoznati nutarnje grijehe, zastrijeti ih s bezumnim dokazima koji onda završavaju s još jačim zbunjivanjem savjesti. Kao posljedica toga lako raste samoljublje, javljaju se nemiri, a poniznost i iskrena skrušenost stoje više truda i mogu dospjeti u stanje mlakosti. U borbi protiv unutarnjih grijeha je jako važno ne dati prostora sumnjama.

U borbi protiv unutarnjih grijeha pomažu nam:

- česti sakramenti koji nam daruju ili umnažaju milosti, i liječe nas od naših svakidanih bijeda;
- molitva, mrtvljenje i rad u iskrenom traženju Boga;
- poniznost –koja nam dopušta prepoznati naše bijede bez očajavanja zbog naših zabluda–, i pouzdanje u Boga, znajući da je uvijek spreman oprostiti nam;
- vježbati se iskrenosti s Bogom, sa samima sobom i u duhovnom vodstvu, provodeći brižljivo ispit savjesti.

2.ČIŠĆENJE SRCA

Deveta i deseta zapovijed motre intimne mehanizme koji su korijen grijeha protiv čistoće i pravde; i, u širem smislu, bilo kojeg grijeha. U pozitivnom smislu, ove zapovijedi pozivaju na djelovanje s ispravnom namjerom i čistim srcem. Zbog toga

imaju veliku važnost, jer se ne zaustavljaju na vanjskom promatranju čina, nego motre izvor iz kojeg dolaze spomenuti čini.

Ova nutarnja dinamičnost je temeljna u kršćanskom ćudorednom životu, gdje su darovi Duha Svetoga, i ulivene kreposti raspoređene prema sklonostima osobe. U ovom smislu imaju osobitu važnost ćudoredne kreposti koje su zapravo raspoloženja volje i drugih nagnuća, činiti dobro. Imajući na umu ove elemente, moguće je odagnati određenu karikaturu ćudorednoga života, borbom u izbjegavanju grijeha, otkrivanjem beskrajne, pozitivne panorame hrabrosti, za rast u kreposti (za čišćenje srca) koju posjeduje ljudski život, osobito kršćanina.

Ove zapovijedi konkretnije se odnose na unutarnje grijehе protiv kreposti čistoće i pravednosti, koje se dobro

odražavaju u tekstu Svetoga Pisma, koje govori o «tri vrste pohota ili požuda: požuda tijela, požuda očiju i oholost života (1 Iv 2,16)» (Katekizam, 2514). Deveta zapovijed raspravlja o moći požude tijela; a deseta o požudi za tuđim dobrima. To znači, zabranjuju, podavati se tim požudama svjesno i voljno.

Ovo nemoralno nagnuće ili požuda, sastoji se u «pobuni koju "tijelo" vodi protiv "duha". Ona je posljedica neposluha prvoga grijeha» (Katekizam, 2515). Poslije istočnoga grijeha nitko nije pošteđen od požude, izuzevši Našega Gospodina Isusa Krista i Presvete Djevice.

Iako požuda sama po sebi nije grijeh, sklona je grijehu, i učini ga, ako se, po milosti Božjoj ne podvrgne prosvijetljenom razumu. Ako se zaboravi da postoji požuda, lako se

pomisli da sve sklonosti koje osjećamo "su prirodne" i da nije zlo prepustiti se njihovom vodstvu. Mnogi međutim uviđaju da prepuštanje požudama nije dobro, kada se zna za posljedice koje nastaju pod njihovim nasilnim impulsom. Oni uviđaju da se ne smiju prepuštati voditi ovim impulsom, nego njime ovladati, jer nije prirodan. Ipak, kada se radi o čistoći, ne žele prepoznati to isto, pa kažu da nema zla u, dati se voditi "prirodnom" pobudom. Deveta zapovijed nam pomaže shvatiti da ovo nije tako, jer je požuda iskvarila narav, i to što se ona smatra prirodnom, najčešće je posljedica grijeha, i potrebno je zagospodariti njom. Slično bi se moglo reći za neumjeren mukotrpan rad zbog bogatstva, ili za gramzljivost, što se odnosi na desetu zapovijed.

Važno je poznavati ovaj nered prouzrokovan u nama zbog istočnoga grijeha i zbog naših

osobnih grijeha, budući da takva spoznaja:

– nas potiče na molitvu: samo nam Bog oprašta istočni grijeh, koji je ukorijenio požudu; i, isto tako, samo njegovom pomoću možemo uspjeti pobijediti ovu neurednu sklonost; Božja milost liječi našu narav od ranâ grijeha (uz to je podiže u nadnaravni red);

– uči nas voljeti sve stvoreno, jer je izašlo kao dobro iz ruku Božjih. Naše neuredne želje su one koje omogućuju zlouporabiti stvorena dobra.

3. BORBA ZA ČISTOĆU

Čistoća srca, znači posjedovati svetost u mislima. Pomoću Božjom i vlastitim snagama, postiže se biti sve više “čista srca”: čistoća u “mislima” i u željama.

Za sve što se odnosi na devetu zapovijed, kršćanin postiže čistoću milošću Božjom kroz kreposti i daru nevinosti, čistoće misli, čistoće gledanja i molitve.

Čistoća gledanja ne vrijedi samo za promatranje nedvojbeno nepriličnih slika, nego zahtjeva i pročišćavanje upotrebe naših vanjskih osjetila, koja nas vode promatranju svijeta i osobâ nadnaravnim gledanjem. Radi se o pozitivnoj pobudi koja dopušta čovjeku otkrivati istinsku ljepotu svega stvorenoga, i osobito ljepotu stvorenih na sliku i priliku Božju.

«Čistoća zahtjeva stidljivost. Ona je sastavni dio umjerenosti. Stidljivost čuva intimnost osobe. Ona odbija otkrivati ono što mora ostati skriveno. Upravljena je k čistoći, i izraz je njezine finoće. Ravna pogledima i gestama u skladu s dostojanstvom osoba i njihova združivanja.» (Katekizam, 2521).

4.SIROMAŠTVO SRCA

«Želja za pravom srećom oslobađa čovjeka neumjerene privrženosti dobrima ovoga svijeta, da bi se ispunila u gledanju i blaženstvu Božjem» (Katekizam, 2548).

«Obećanje da ćemo Boga vidjeti nadilazi svako blaženstvo. U Svetom pismu, vidjeti znači posjedovati. Tko vidi Boga polučio je sva dobra što se mogu zamisliti».

Materijalna dobra su sredstva, ali nisu cilj. Ne mogu ispuniti srce čovjeka koji je stvoren za Boga i ne može se zasititi materijalnim blagostanjem.

«Deseta zapovijed zabranjuje pohlepu i želju za bezmjernim prisvajanjem zemaljskih dobara; zabranjuje neurednu gramzljivost što nastaje iz neumjerene čežnje za bogatstvom i njegovom moći. Zabranjuje i želju da se počini nepravda kojom bi se naškodilo

bližnjemu u njegovim zemaljskim dobrima» (Katekizam, 2536).

Grieh je odvratan Bogu i usmjeren je prema stvorenjima; privrženost materijalnim dobrima korjenito hrani ovu okrenutost, i vodi k sljepoći uma i tvrdoći srca: «ako netko posjeduje dobra i gledajući kako njegov brat oskudijeva, zatvori mu svoje srce, kako može opstati u njemu ljubav Božja? (1 Jn 3, 17). Neumjeren mukotrpan rad za materijalna dobra, protivi se kršćanskom životu: ne može se služiti Bogu i bogatstvu (usporedi Mt 6,24; Lk 16,13).

Pretjerana važnost koja se danas pridaje materijalnom blagostanju, usprkos mnogim drugim vrijednostima, nije znak ljudskog napretka; ona doprinosi umanjenju i ponižavanju čovjeka, čije dostojanstvo počiva na činjenici, da je on duhovno stvorenje, pozvano na

vječni život kao dijete Božje (usp. Lk 12, 19-20).

«Deseta zapovijed zahtjeva da se iz ljudskoga srca izagna zavist» (Katekizam, 2538). Zavist je jedan od glavnih grijeha. «Ona označuje tugu koju netko osjeća pred dobrom drugoga» (Katekizam, 2539). Iz zavisti se mogu razviti mnogi drugi grijesi: mržnja, klevetanje, ogovaranje, neposluh, itd.

Zavist predstavlja odbijanje ljubavi. Da bismo se mogli boriti protiv zavisti moramo živjeti krepost dobrotivosti kojom želimo dobro drugima, ispoljavanjem ljubavi prema njima. U ovoj borbi nam pomaže također krepost poniznosti, jer ne smijemo zaboraviti da zavist često proizlazi iz oholosti (usp. Katekizam, 2540).

Pablo Requena

Osnovna bibliografija

- Katekizam Katoličke Crkve,
2514-2557.

Preporučena bibliografija

- SAN JOSEMARIA, Homilía Porque
verán a Dios, en Amigos de Dios,
175-189; Homilía

- Desprendimiento, en Amigos de
Dios, 110-126.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/tema-br-38-deveta-i-deseta-
bozja-zapovijed/](https://opusdei.org/hr-hr/article/tema-br-38-deveta-i-deseta-bozja-zapovijed/) (7.04.2026.)